

NOCTUA

SIVE

NOVA EX BIBLIOTHECA VETERINARIA

Kiadja a Szent István Egyetem Állatorvos-tudományi Könyvtár, Levéltár és Múzeum

2012. 1 szám

16. évfolyam 1. szám

Sándor – Sárka – HuVetA

225 évvel ezelőtt, így február végén Tolnay Sándor talán épp Budán vesztegelt, mert a jégzajlás miatt nem lehetett átkelni a Dunán, bár állatorvostani tanfolyamát február közepén meg kellett volna kezdenie a Pesti Tudományegyetem orvoskarán. A Helytartótanács megbízásával kezében a várakozás kínos, kényszerű heteit talán mesterének, Wolsteinnek a csomagjában őrzött könyveit forgatva töltötte, sőt, tán – felvillanyozva a feladattól és tenni akarástól – már fordításuknak is neki kezdett. Azt, hogy a könyvek becsesek voltak számára, hogy Wolsteinnel együtt hitt abban, hogy ezek elengedhetetlen feltételei az oktatás magas színvonalának, mi sem bizonyítja jobban, mint hogy az állatgyógyászati tanszék felállításához szükséges beruházásokra fordítandó 549 forint 58 krajcárból 403 forint 39 krajcárt könyvek beszerzésére és kötetésére terveztek be. Az évente készült inventáriumokból megállapítható, hogy a Tolnay által – gyakran „pazarlása miatt” a felettesei rosszallását kivívva – beszerzett 224 kötetből még ma is 203 tétellel büszkélkedhet a Magyar-Kossa Gyula Szakmatörténeti Könyvgyűjtemény.

Tolnay után, egészen a második világháború utánig professzorok működtették, aminek a bámulatosan teljes és gazdag gyűjtemény kialakulása köszönhető. Az intézmény élére 1979-ben, Bakonyi Ferencné személyében került először könyvtáros. Ekkorra érett meg a könyvtári rendszerben az a szemléletváltás, amely a szolgáltatókészséget a gyűjtemény minőségével egyenrangú kívánalom-má tette – és nemcsak jogszabályi szinten, hanem a tényleges igények jelentkezésével. A szakszerű feldolgozás, a könyvtárközi együttműködés fejlesztése, a korszerű számítógépes adatbázisokat felhasználó, majd építő szolgáltatások bevezetése újdonság volt, és ezekre alapozva új értelmet nyert a mára fogalom-má vált kollégánk, elődünk, „Sárka” által

képviselt, divatos szóval „partnerközpontúnak” nevezett hozzáállás. Sárka – Trencsényi Sarolta – legendás volt segítőkészségéről, az oktatók lehető legteljesebb kiszolgálásáról, és kis kosaráról, amellyel járta a tanszékeket, házhoz szállítva a szakirodalmat, de arról is, hogy késő estig fűtötte a vaskályhát, hogy a hallgatók számára legyen egy meleg hely, ahol tanulhatnak. Lehet-e nagyobb kitüntetésben része egy könyvtárosnak, mint hogy működése után évtizedekkel még mindig gyakran kérdezik tőlünk: Ismerte Sárkát? – mert ő a barátságos, készséges kiszolgálás etalonja.

Trencsényi Sarolta és Szegediné Nagy Aranka

A nyolcvanas-kilencvenes évek a könyvtáros szakma megújulását, mondhatni, álmaik megvalósulását hozta. Az integrált könyvtári rendszerekkel a könyvekről, folyóiratokról, cikkekről szóló adatok kezelése hatékonyabbá vált, és a kétezres évekre szinte valamennyi könyvtár állománya kikerülhetett az internetre, közvetlenül és folyamatosan elérhetővé vált a használók számára. Hazánkban is elterjedtek a hetvenes években még nehézkes és a vámosoknak komoly fejfájást okozó mágneszalagokon importált nemzetközi szakirodalmi adatbázisok. Először meg a nagyméretű floppylemezeket vagy költséges, ún. csomagkapcsolt hálózaton keresztül jutottunk az adatokhoz, később cédétornyokon futtattuk az adatbázis havi, évi frissítéseit. Ma már természetes, hogy számtalan felhasználó egyidejűleg, szélessávú internetkapcsolaton át végez bonyolult kereséseket, tölti le listáit és a cikkek „egy kattintásra lévő” teljes szövegeit. A 21. század elejére konszolidá-

lódtak az információs források és technikák, bár sebességben, a lehetőségek gazdagságában már-már az emberi felfogóképesség határait súrolják.

Marad-e létjogosultsága a könyvtárnak az elektronikus dokumentumok és a távoli elérés – no meg a 24 órás fogyasztás imperatívuszának – korában? Természetesen mi hiszünk a pozitív válaszban. A könyvtár első-sorban egy hely, ahol a tanulás, az olvasás számára ideálisak a körülmények, minden feltétel adott. Ezek közé a feltételek közé tartozik ma már a hallgatók saját laptopjait működtető áram és a világháló elérhetővé tevő drót nélküli hálózat, és ide tartoznak a kényelmet szolgáló párnák és takarók egy százharminc éves épületben, ügylet után, hidegebb napokon. De a könyvtár nemcsak hely, hanem – mint Papp István mondta – hiteles hely is, amelynek hitelességét a könyvtáros biztosítja. „A magyar könyvtárosok etikai kódexe abból indul ki, hogy a könyvtárosnak hiteles személynek kell lennie, vagyis olyanvalakinek, akinek becsülete, hitele van, azaz megbízható, aki munkáját lege artis, azaz szakmája előírásai, szabályai, bevált eljárásai szerint végzi.”¹ Az egyetemi környezetben és saját könyvtárunk jövőjét tekintve a számos szempont közül talán ez, a folyamatos tanulás és önképzés a legfontosabb, ez teszi ugyanis lehetővé, hogy a könyvtár megtalálja és be tudja tölteni új szerepét egy egyetem életében: a szakmai információ áradatából garantálja a legfrissebb, értékelt, magas színvonalú anyag gyors és teljes elérését, és hozzájáruljon az egyetemen keletkező tudásvagyonnak a nemzetközi információáramlásba történő mielőbbi és minél hatékonyabb bevezetéséhez.

Az ilyen korszerű „tudásközpont” behálózása az intézményt, és minden sejtjéhez (hallgatóhoz, oktatóhoz, kutatóhoz, de még ügyintézőhöz is) eljuttatja a megfelelő információt, és felveszi tőlük az ott készületeket. A szolgáltatások inkább tanácsadói (tudásmenedzseri) szerepet tételnek fel, hiszen az önálló ismeretszerzés képességének javítását, az információs hálózatokhoz való kapcsolódás megkönnyítését célozzák. A naprakész, informatív honlap építése, a közösségi médi-

¹ Papp István: Könyvtáros etika – hitelképes könyvtáros. *Könyvtári Figyelő*, 2007. 53. 1. 101–108. <http://ki.oszk.hu/kf/2007/04/konyvtarosi-etika-%E2%80%93%93-hitelkes-konyvtaros/#more-145>

ákon való megjelenés és a folyamatos oktatás mellett az intézményi adattárak (HuVetA – <http://library.univet.hu/index.php/hu/huveta>), online elérhető nemzeti szakbibliográfiák (Magyar Állatorvosi Bibliográfia – <http://193.6.204.110/monguz2/index.jsp>) működtetése, valamint az országos projektekben (MOKKA – Magyar Országos Közös Katalógus, MTMT – Magyar Tudományos Művek Tára, MATARKA – Magyar folyóiratok tartalomjegyzékeinek kereshető adatbázisa) való részvétel a legfontosabb elemei ennek az új szerepkörnek. Fialat informatikus könyvtáros munkatársaink ezen a területen érzik igazán otthon magukat, és egyre önállóbban végzik a szükséges fejlesztéseket. Az ő szárnyalásukat segíteni, többek között ez az egyetemhez (több) évtizede kötődő munkatársak feladata, amellelt, hogy biztosítsák a folytonosságot, a magas szintű minőség fenntartását és a szakmai kapcsolatok gazdagító biztonságát.

A KÖNYVTÁR SZAKDOLGOZATI ELŐKÉSZÍTŐT TART FAKULTÁCIÓ KERETÉBEN, VAGY 5-10 FŐS CSOPORTOK SZÁMÁRA ELŐRE MEGBESÉLT IDŐPONTOKBAN.

Merre tart az állatorvoslás?

2011 az Állatorvosok Világé volt, és ez sokakat ösztönzött a szakma múltjának, jelenének és jövőjének vizsgálatára. Az elmúlt évben keletkezett gondolatok, írások alapján igyekeztünk megtalálni azokat a területeket, amelyek a legfontosabbak állandóan változó környezetünkben, s amelyek a hosszan tartó válság idején a kitörés, az előrelépés reményét hordozzák magukban. A cikkeket a „Veterinary medicine, trends” tárgyiszó alatt találtuk és teljes szövegük a könyvtárból kérhető.

Az állatorvos és a társadalom

Az állategészségügyben a legfontosabb jövőbe mutató jelenség az „egyetlen egészség” szemlélet térhódítása.² Az „egyetlen egészség” olyan tudományközi együttműködés, amely helyben és globálisan is arra törekszik, hogy az emberek, az állatok és a környezet egészségi állapota optimális legyen. Ez természetesen nem tekinthető csak közegészségügyi problémának, hanem több szektornak és az állampolgári közösségeknek is együtt kell működniük a cél elérése érdekében.

A British Veterinary Association kongresszusa is vizsgálta az állatorvos szerepét a „Nagy Társadalomban”.³ Az internetes, „valós idejű kommunikáció”, a közösségi oldalak szerepe vitathatatlan (a brit internethasználók 50%-a a Facebookot keresi fel). Az emberek ezeken a csatornákon tájékozódnak és egyre inkább ezeken keresztül szólnak bele a helyi ügyekbe. Felmérések azt mutatják, hogy a fogyasztók nagy része többkevesebb rendszerességgel innét meríti információit a szolgáltatásokról és termékekről is. Ha az állatorvosok maguk akarják meghatározni a róluk és rendelőjükről kialakított képet, akkor meg kell jelenüek ezeken a virtuális helyeken. A vita egy másik résztvevője arra hívta fel a figyelmet, hogy óvni kell az állatorvoslás altruisztikus vonásait, amit

tért való munkálkodás is, és ezen nemcsak a fizikai jólétet kell érteni. Ennek érdekében jólétközpontú munkát kell végezniük, folyamatosan oktatniuk kell az állattartókat, és a szakmai szervezeteknek nyilvánosságra kell hozniuk az e téren tapasztalt visszasságokat.

Hasonlóan érdekes átfogó megállapításokkal találkozhatunk a North American Veterinary Conference-ről szóló beszámolóban.⁴ A brit tudósító megállapítja például, hogy az Egyesült Államokban sokkal gyengébb feltételrendszerrel köthetők biztosítások a társállatokra, mint Nagy-Britanniában, ahol már 30 éve működnek nagyon kedvező modellek, mára mintegy nyolcvanféle. Felmerültek olyan újítások is, amelyek komoly érdeklődést váltottak ki. Ilyen volt például az összejtterápia, amelyről jó eredmények remélhetők. A zsírszövetből kinyert őssejtek lokális vagy intravénás befecskendezésével ízületi, gerinc-, de még központi idegrendszeri problémák gyógyításával is kísérleteznek. Egy másik regeneratív technika, a lézerterápia is slágertémája volt a konferenciának.

Az élelmiszer-biztonság szolgálata és az új gyógyító technikák alkalmazása mellett a gyakorló állatorvosoknak kiemelkedő szerepe lehet a kutatásban is, méghozzá olyan kutatásokban, amelyek a betegségek fenotípusára irányulnak, s amelyekhez kiváló klinikusi képességek, nagy tömegű klinikai adat és kifinomult statisztikai apparátus szükséges. A klinikai kutatásoknak az alap kutatással való

Downloaded from veterinaryrecord.bmj.com on February 28, 2012 - Published by group.bmj.com

News & Reports

BVA CONGRESS

Engaging in the Big Society

Following the opening address given by Jim Paice, minister of state at Defra, at the BVA Congress last month (see *VR*, October 1, 2011, vol 169, p 350), three speakers discussed the role of vets in the 'Big Society'. Kathryn Clark reports

THE key characteristics of the 'Big Society' espoused by the Government are the empowerment of local people and communities and the transfer of power and decision making from a central base to a local one, thus giving communities more influence and control over their environment and future. According to Richard Dixon, founder of Vets Now, these characteristics already exist in the online community, and social media in particular, and vets need to engage with this 'big society' in order to use it to their advantage.

Speaking during a contentious issues debate at the BVA Congress on September 23, Dr Dixon described how social media worked through 'massive, real-time communication', providing information that empowered individuals and communities. It allowed people to share their experiences and their opinions, and gave them more influence and control

Neil Howie (centre) responds to a question from the floor during the contentious issues debate 'Vets and the Big Society' at the BVA Congress. Also pictured are the other speakers in the debate, Sean Wensley (left) and Richard Dixon

fenyegetnek az új piaci viszonyok és a diákhitel törlesztésének súlya. A haszonállatpraxisban dolgozóknak pedig mezőgazdász szemlélettel kell közelíteniük feladataikhoz. Az állatorvosnak kiemelt feladata az állatjólé-

„egyenrangúsításához” több dolog szükséges: az ifjú generáció lelkesítése a kutatás iránt; a klinikai oktatás elismerése az egyetemeken és klinikusok bevonása a kutatási programokba; szorosabb együttműködés a klinikus kutatók és a genetikusok között; a megfelelő kérdések feltétele stb. Ezek a kutatások segíthetnek az alap kutatási eredmények a gyakorlatba történő átültetésében is.⁵

² Arambulo, P.: Veterinary public health in the age of "one health". *JAVMA*, 2011. 239. 1. 48-49.

³ Clark, K.: Engaging in the Big Society. *Veterinary Record*, 2011. 169. 18. 456-457.

⁴ Wedderburn, P.: Gaining a different perspective on the veterinary world. *Veterinary Record*, 2011. 169. 19. 173-174.

⁵ Argyle, D.: Ensuring a future for clinical research. *Veterinary Record*, 2010. 167. 24. 944-945.

Állatorvosképzés

Az állatorvosi szakma társadalmi helyének (újra) meghatározásában a képzés élen járó szerepet tölt be és viszont: korrekte szakmai jövőkép nélkül nem lehet jó a képzés. A hatalmasra duzzadt ismeretanyag egyre nehezebben adható át a megszokott időkeretben és körülmények között. Nincs helye a „patológias optimizmusnak”, csak a valósággal való őszinte szembenézés segíthet. Ez pedig azt mutatja, hogy senki sem képes az állatorvoslás minden területén egyszerre helytállni és jól teljesíteni. Valószínű, hogy a „mindenoldalú” állatorvosképzés ideje lejárt, és több új képzőhelyen találkozhatunk olyan újításokkal, strukturális átalakításokkal, amelyek igényesek a jövőre nézve, és modellként szolgálhatnak azon régi képzőintézmények számára is, amelyek szívükön viselik a hallgatók boldogulását, sorsát.⁶

Dr. Jan K. Strother, az American Veterinary Medical Association (AVMA) hallgatói ügyekért felelős alelnöke, aki rendszeresen járja az állatorvosképző intézményeket, azt tapasztalta, hogy a hallgatói tudatosan készülnek pályájukra, előre látva a nehézségeket (többek között a hallgatói kölcsön visszafizetését), és ezért gyakran választják a többi lánban állást. Strother szerint kiemelten kell mentorálni a harmad-negyedéveseket, akik gyakran vannak külső gyakorlatokon, viszont ők is és az AVMA is igénylik, hogy már hallgató korukban tagok legyenek, és aktív részt vállaljanak a szervezet munkájában. Egyébként is jellemző, hogy a hallgatók önállóan tájékozódnak és korán elsajátítják az önképzéshez, a folyamatos tájékozódáshoz szükséges képességeket.⁷

Haszonállat-orvoslás

A Lowe-jelentéssel⁸ kapcsolatban létfontosságú kérdésre hívják fel a figyelmet a *Veterinary Record*-ban: „Rövidlátásra vallana, ha a szakma a társállatgyógyászatra fordítaná a figyelmét, és engedné, hogy a haszonállatpraxis elveszítse a jelentőségét. Ha az állatorvosok nem veszik komolyan az élelmiszerláncban betöltött szerepüket, akkor azt kockáztatják, hogy elveszítik korábban élvezett politikai jelentőségüket és befolyásukat. Ha úgy tekintenek rájuk, mint akik kizárólag magán- vagy éppenséggel luxusszámba menő szolgáltatásokat biztosítanak, akkor vége a szakmának”.⁹

A BVA kongresszusán a Lowe-jelentés nyomán létrejött Veterinary Development Council (Állategészségügyi Fejlesztési Tanács) ismertette terveit. Ennek keretében további vizsgálatokat folytatnak az állatorvosoknak az élelmiszerláncban betöltött szerepére, a haszonállatpraxisok új üzleti modelljeire és az állatorvosok vezette munkacsoportok működésére vonatkozóan. Azt remélik, hogy az állattartás ismét fejlődő, nyereségtermelő ágazattá válhat, és ebben a gazdálkodók által tisztelt, elfogadott állatorvosoknak nagy szerepe (és lehetősége) van, ha képesek a megfelelő információk hatékony átadására.¹⁰

A. Woods¹¹ (az utolsó részben) kimutatta, hogy nem előzmény nélkül való Lowe megközelítése, amelynek lényege, hogy a nagyállatorvoslással foglalkozóknak át kell értékelniük az államhoz és a gazdálkodóhoz fűződő viszonyukat. Szemléletüket tágabbra kell nyitniuk, hogy magukra mint a közegészségügy fontos tényezőire tekintsenek, miközben szolgáltatásaikat a gazdálkodók igényeihez igazítják. Ezt úgy tehetik meg, ha az állományegészség tervezését (a betegségek megelőzését) tekintik legfontosabb feladatuknak és „marketingeszközükknek”, és nem is tehetnek másként, hiszen az állam jórészt kivonult az ilyen jellegű állat-egészségügyi feladatokból. A megelőzést tekintve a virágzó praxis titkáinak Dick Sibley¹² gyakorló állatorvos is, aki szerint új üzleti modellre kell alapozni a haszonállatok állatorvosi gondozását, amelyben a betegségek elkerülését biztosító stratégiai gondolkodást és tartástechonológiát – az állatorvos oldaláról: tudást, szellemi tulajdont és folyamatmenedzsmentet – kell „áruba bocsátani”, nem pedig a betegségek ellen küzdeni. Ez egyben a munkaerőhiányt is csökkenti.

Kisállatpraxis

A Caribbean Veterinary Association 2010 novemberében megrendezett konferenciáján Steve Ettinger a kisállatgyógyászat jelenét és jövőjét boncolgatva több figyelemre méltó területet jelölt meg: a szolgáltatások áruvá válását, az állatorvosi ellátás költségeit, az állatorvos-társadalom átrétegződését, a diákok eladósodását és a társas vállalkozások megjelenését az állategészségügyben. A gazdasági hanyatlásban kieleződik a verseny és az ár lesz a választást befolyásoló elsődleges tényező. A mutatós állatorvosi rendelők jó szolgáltatásokkal vehetik csak fel a versenyt az internetes gyógyszerárusokkal, tanács-

adókkal stb. A szakma elnöiesedésének (a végzetek 77%-a Kanadában is hölgy) több oka is lehet, amelyek közül az egyik jelentős, hogy a rugalmas munkaidőt biztosító kis praxisokban végzett munka jól összeegyeztethető a családi feladatokkal. Ettinger professzor szerint a diákhitel törlesztésének nem szabadna meghaladnia a bevétel 10%-át. Végül úgy vélte, hogy gazdaságos és előnyös lehet a praxisok eladása a társas vállalkozásoknak, bár ezek nem „nyeltek le” az egyszemélyes rendelőköt sem.¹³

A kisállatgyógyászatban belül egyre nagyobb teret hódítanak az egzotikus kedvencek, amelyeknek egyre gazdagabb a szakirodalma is. Sajátosságai feltárása azért is fontos, mert a kutya-macska gyógyászatból „extrapolált” eljárások végzetes következményekkel járhatnak. Gyógyításuk az innovációt is igényli és előhívja: számos, a humán újszülöttgyógyászatban alkalmazott eszköz és módszer vethető be a kis vérmennyiségű, parányi méretű stb. állatoknál a mikrosebészettől a vérpótló szerepig. Az egzotikus állatok gyógyászata szükségképpen nemzetközi, mert a kedvencek divatja – és a velük járó betegségek – országról országra terjednek. A viszonylag kis esetszám miatt a szakmai tapasztalatok megosztása létfontosságú. Természetesen egyre több könyv és folyóirat is teret ad az idevágó ismereteknek.¹⁴

Állatorvosi asszisztensek

Idén ünnepelték a brit állatorvosi asszisztensek szakmájuk 50 éves évfordulóját. Liz Branscombe, az RCVS Veterinary Nurses Council titkára úgy vélekedett, hogy bár oktatási normákkal, szakmai eljárásrendszerrel, etikai háttérrel már szakmának nevezhető a „veterinary nurse”, még sok tennivalójuk van a szakma társadalmi elismertetése terén: be kell mutatniuk, hogy milyen képzetek és milyen széles körű, felelősségteljes munkát végeznek. Nem igaz, hogy – a törvény szellemében – csak bizonyos eljárásokat végezhetnek, mint afféle „miniállatorvosok”. Sok gazda gyakran és szívesen beszél meg velük ismételten azt, ami a rendelőben történt. Ők gondoskodnak az állatok jólétéről – és ez rendkívül fontos. Ez indokolja és teszi szükségessé a képzésüket, amely például Norvégiában lassan hároméves egyetemi alapképzéssé fejlődik. A legfontosabb azonban annak tudatosítása a nagyközönségben, hogy az állatorvosi asszisztens vagy ápoló sajátos hivatás, sajátos készségekkel és motivációval, nem egy sikertelen állatorvosjelölt menedéke.¹⁵

Fotókiállítás

2012 februárjától júliusig dr. Keresztes Mónika *Ló: líra és lendület* című fotókiállítása látható az olvasóteremben.

⁶ Eyre, P.: All-purpose veterinary education: a personal perspective. *Journal of Veterinary Medical Education*, 2011. 38. 4. 328-37.

⁷ Nolen, S.: AVMA VP Strother on the future of veterinary medicine. *JAVMA*, 2011. 239. 1. 24.

⁸ A *Veterinary Record* hatrészes sorozatban járta körül a 2009-ben készült ún. Lowe-jelentés különböző aspektusait. Lowe, P. (2009): Unlocking potential: a report on veterinary expertise in food animal production. Department for Environment, Food and Rural Affairs. 89 p. URL: <http://archive.defra.gov.uk/foodfarm/policy/animalhealth/vservices/pdf/lowe-vets090806.pdf>

⁹ Liddon, A., Bradley, S., Lowe, P.: Securing the veterinary role in society. *Veterinary Record*, 2011. 169. 12. 303.

¹⁰ Clark, K.: Meeting market demand. *Veterinary Record*, 2011. 169. 17. 431-432.

¹¹ Woods, A.: The Lowe report and its echoes from history. *Veterinary Record*, 2011. 169. 17. 234-236.

¹² Sibley, R. J.: Profiting from health, rather than disease. *Veterinary Record*, 2011. 169. 17. 445.

¹³ Gyles, C.: Challenges for small animal medicine. *Canadian Veterinary Journal*, 2011. 52. 2. 107-109.

¹⁴ Saunders, R.: Exotic pets: the state of the art. *The Journal of Small Animal Practice*, 2011. 52. 2. 67-68.

¹⁵ RCVS celebrates 50 years of veterinary nursing. *Veterinary Record*, 2011. 169. 2. 38-40.